

EDINOST
izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtekih in sobotah**. Zjutranje izdanie izkaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. ur. večer. — Obujno izdanie stane: za jeden mesec f. — 30, izven Avstrije f. 1.40 za tri meseca . . . . . 2.00 4. — za pol leta . . . . . 5. — 8. — za vse leto . . . . . 10. — 16. — Na nadročje brez pribložene narodnine se za jedino oskrbi.

Ponasmidice številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 nvd., v Gorici po 25 nvd. Sobotno večerno izdanie v Trstu je 25 nvd., v Gorici 26 nvd.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Tržaška javna skladisca.

IV.

Tudi posl. pl. Burgstaller — istotako kakor gosp. minister za trgovino — se je odločno postavil po robu menenju posl. Kaisla, kateri je trdil, da za svetovno trgovino tržaško ni več nikake pomoči. Kaisl hčete delati oposicijo proti vladi, to je vse. Toda gola resnica je, da se je ravno sedanja vlada odločno poprijela železniškega vprašanja, dodim so prejšnje vlade zanemarjale Trst v pogledu na to vprašanje. Glavno slo, na katerem boljha tržaška trgovina, je ravno pomanjkanje dobrih železniških avem. Tudi neugodno položenje javnih skladisca je le posledica pomanjkanja dobrih obšč. Trst je valedi tega inpostavljen konkurenčiji drugih pristanišč. V tem pogledu hoče sedanja vlada — tako se vsaj dosudeva — pomoči tržaškemu pristanišču; govornik če-tita vladi na tem sares patriotskem započetju. Prvi korak v to svrhu je storjen s podprtanjem javnih skladisca in hangerjev. Ne iz dobičkarije ali kakih drugih obširov sti svojedobno mestna občina in trgovinska zbornica prosili koncesijo za ugradbo javnih skladisca, ampak zgolj zato, da ne bi pritočilo podjetje v roke privatne spekulacije. O sebičnosti se ne more govoriti, kajti korist mesta tržaškega ni zahtevala nikakor, da se sidajo javna skladisca; pomisliči treba namreč, da je vrednost tržaških hiš modno padla vsele ugradbo javnih skladisca. Prav je torej, da pridejo skladisca v last in upravo države, kajti to je podjetje, ki naj sludi splošnim trgovinskim interesom, a ne sme postati nikdar spekulacijska ali špedicijska kupljava.

Govornik povdinja vnovič, da iz podprtanjena skladisca je nastala državna potreba, da se reši železniško vprašanje tržaško, kajti brez dovajajočih cest po suhem in po morju ni mogoče, da bi veseloval takoj svetovno obmorsko tržaško. Pomoglo se je Lloydu s izdatnimi štvrtimi, pomoglo se je nekoliko tudi trgovinski mornarici, podprtavila so se skladisca — na jasem pa nismo še gledali glavnega, železniškega vprašanja, ki je nervus rerum vseh tržaških vprašanj.

Iz poročila proračunskega odseka k proračunu za leto 1894. je razvidno, da bodo načrti za progo Divača-Loka in obč. Črtež Ture dogotovljani do prihodnje jeseni. Pričakovati je torej, da sedanja vlada skoraj izrode svojo zadnjo in odrešilno besedo ob tem vprašanju, kar stori tem ločje, ker se stanje državnih finančnih boljša, da je veselje. Le po ugradbi teh železniških črt postanejo javna skladisca in vse tržaško pristanišče produktivna.

PODLISTEK.

42

Kmetiški upor.

Sgedovinska posest žestanjega veka.

— Spisal Avgust Šenov. Prelabil I. P. Planinski.

Naposled — bilo je že precej mračno — pride do konca perivoja, kjer se nagiba vrt proti cesti. Ko zasiši od daleč nekam glasnejši govor in tudi Zofijin glas, skrije se za gaber, od koder je mogla nevidena vas opaziti. Malo dalje stoji Zofija, sklenjenih rok in povešene glave, nešna deklica, polnega obraza, slatih las, ki ji plavajo po ramenih svitlomodre obleke. V črnih očeh se ji sveti solza, a drobne rudeče ustnice ima ubrane v britek nasmej. Tuk nje opazi Marta mladega Miliča, kateri Zofiji ponikno govor, a pred njima tiko plaka Jana, hči slepega Jurka iz Brdovca. Milič izpregovori:

— Oprostite, gospodinčina, da sem vas tu zamotil. Ko so se gospoda pripravljali na dogovor, šel sem z gradu na cesto. Ondu sem srečal to deklico solnih oči, kako je hodila okolo gradu in plaho srca proti njemu. Po opravi sem sposnal, da je Hrvatica in jo

Kar je potrošila vlada v Trstu, ni potrošila samo za Trst, ampak za korist vse države.

G. posl. Burgstaller dokazuje s številkami, kako se mnogi promet na Reki in kako pada v Trstu. V odigled takim številkam je dolžnost vsakemu pravemu Avstriju pomagati jedinem velikemu pristanišču v državi. Na svojem mogočnem stališču se ima morda Avstrija zahvaliti Česki, a veljavo svetovne sile prvega reda jej dajeta le Trst in adrijsko morje. Ne treba torej nadaljnjih dokazov in vlagodov, kako je Avstriji ukreniti v svojem lastnem interesu, ako huče jednakomerno podpirati in pospeševati svoje dežele. Reka se dviga po odločnosti ogrske vlade; istotako je skrbeti za Trst. Govornik se načrta, da vlada in državno zastopstvo v duhu velike cesarice Marije Teresije — katera je posebno skrbela za tržaško pristanišče — popravita, kar se je zamudilo, ter da ozivovorita vse ono, čemur smo se nadejali in zahtevali še dolgo.

Sedaj nam je še na kratko omeniti to, kar je reklo poročalec Stalitz. Gospod zastopnik trgovinske zbornice tržaško je reklo, da ne bi bil pričakoval take oposicije z desne strani zbornice, Nikakor ne bi bil pričakoval od profesarja narodnega gospodarstva — posl. Kaisla —, da pride do zaključka: Trst naj vrže puško v koruzo. Govornik ne more verjeti tega, zato meni, da govor posl. Kaisla ni bil naperjen niti proti Trstu niti proti javnim skladisčem, ampak zgolj proti koalicjski vladi. Posl. Kaisl se je poslužil te prilike, da pokaže svojo oposicijo v najostrejši obliki. — Na to se je bavil gospod posl. Stalitz s govorom posl. dra. Peesa, kateri je nasvetoval, da naj bi si Trst pomogel s industrijskimi podjetji, in da naj bi v tem pogledu zavzel isto stališče, katero zavzimajo Mariljko pristanišče na Francoskem. Tudi gosp. Stalitz bi želel vse to, a pomisliči treba, da so razmere pri nas drugačne nego na Francoskem. Na opasko posl. Peesa, da je Hamburg posredoval v trgovini med Barcelono in Avstrijo — dasi je Trst veliko bližji —, pravi g. Stalitz, da je to jedna tistih žalostnih prikaznih, kakor je n. pr. okolnost, da potrebuje Trst diferencialno carino za svojo trgovino s kavo, da more pobijati konkurenco Hamburga v Ljubljani, kjer mestu leži Trstu pred pragom. Toda prisnati treba, da na vseh teh odnosnjih ni sam Trst kriv. Prirdivi izvajanjem poslanca Burgstallerja glede tržaških železnic priporočal jo konečno poročalec Stalitz, da zbornica preide v podrobno razpravo o predlogi, tičoči se podprtjanja javnih skladisč.

vprašal, kaj bi rada. Odgovorila mi je, da idete vas, ali da se ne upa v grad, kjer je danes mnogo gospode. Ponudil sem se ji, da jo pribedem k vam in, kakor vidite, storil sem tako!

— In hvala vam zato, Bog vam poplačaj, mladi gospod, reče Jana, sedaj so več ne bojim, sedaj sem pri svoji sestri . . . , pri gospodičini Zofiji.

— Pri svoji sestriči, da, draga Jana, rede plemkinja mehkim glasom in poda kmotski deklici roko. Dobro mi došla in sreča našla! Dolgo se niste videli, sirotica moja. Glej, hudobni ljudje ne dajo, da bi mirno bivala z gospo materjo na Sosedu, pa moram tu biti pri sestri Marti. Govori, Janica, zakaj me idete, zaradi česa prihajaš semkaj? Kaka sreča?

— Oh ni sreča, odkima kmetsko dekle, velika, velika nesreča.

— Nesreča? Za Boga! Kakova nesreča, sirotica moja, vpraša živo Zofija, pristopi k Jani in ji dene roko na rame.

— In vi niste nicesar slišali, nicesar?

pogleda jo Jana plaho.

Političke vesti.

Državni zbor. (Poslanska zbornica.)

Govor prince Lichtensteina o valutnem zakonu — v kolikor je bil naslovljen do nemških konservativcev —, zadel je to poslednje do živega. Hohenwartovec Dipauli se je močeval nad princem s tem, da mu je zalučal v образ nekoliko — grobosti. Dosedaj nam sicer ni bilo znano, da bi grobosti nadomeščale argumente, ali sedaj, v dobi „resnice in odkritosti“ je morda res tako. Gosp. posl. Dipauli ni nikakor dokazal, da kritika prince Lichtensteina ne bi bila opravičena, ampak pomagal si je jednostavno s tem, da je odrekal princu pravico kritikovati Hohenwartovec. Na vse zadnje je to tudi umetno, da se gospoda boje kritike. To pa redemo gosp. Dipauliju in večem Hohenwartovcem v образ, da nam princ Lichtenstein stokrat bolj imponuje po svoji do slednosti, nego pa ljudje, ki se večajo bodisi tudi s peklenščekom, samo da so „v večini“. In tudi to vedi koalicijska gospoda, nosovenska in slovenska, da niti globoki poklon, kojega je tolklim sanosom napravil baron Dipauli pred velmočnim grofom Hohenwartom, ne more ni za las premeniti sodbe razsodnih ljudi o delovanju in namenih „slovenskega“ poslanca — Hohenwarta. — O govoru gosp. barona Dipaulija ni treba govoriti občirno, saj zadošča menda, ako povemo, da židovska, bresverska in kapitalistička „N. Fr. Presse“ označuje isti govor kot „volkommern correct“, dasi je gospod baron vicer govoril proti valutnemu zakonu. Res, velik mora biti strah nemških liberalcev pred krščanskimi socialisti, katerih vodja je princ Lichtenstein. Kdo imponuje, kdo je torej doslednejši — a?

Proti valutnemu zakonu so govorili v isti seji baron Morsey, Pattai in Lueger; posl. Pees in Suess, pa za zakon. — Baron Morsey je govoril izborni, dokazuje, da le liberalna stranka in kapitalistička preosnova valute. Velik učinek je napravil izrek prof. Iheringa, katerega je navel baron Morsey: To razumem, ako volkovi kriče po svobodi; ako pa ovce podpirajo tako kričanje, dokazujejo s tem, da so ovce. (Ali ni to izborni označenje, kaj menita, gospoda Klun in Šuklje?) Govornik trdi, da to predloge ne bi dobole vedno v tej zbornici, aki bi jih presojali stvarno in ne z osrom na političke vzroke. Saj je videti, kakor da bi morali hiteti na pomoč dru. Wekerlu. — Mi smo poslani v zbornico, no kot sanitetni vojčaki, ali kirurgi, ampak za to, da glasujemo po svojem propričanju*. Posl. dr.

— Ničesar, duša, govor!

Jana umolkne in ne odgovori nič. Lice ji zarudi, geste solze ji salijo oči, a tresče roko pa si vije predpasnik in zre v Miliča.

— Govori, ponavljaj Zofija, ne boj se, to je dober gospod.

Jana povzdigne oči in pogleda Zofijo tako žalostno, kakor bi ji sreč pokalo.

— Povsem vam gospodičins, govorijojo se, moram, saj zato prihajam k vam. Imela sem se omožiti —

— Omožiti? S kom?

— Z Jurijem Mogajičem, svobodnim kmetskim fantom iz Stobice.

— Pa?

— Pa — pa — ob vse je pri kraji. Gospod Tahi ga je ugrabil ponoči mej vojake. Ni ga, niti glasu ni o njem. Morda so ga ranili, morda je, moj Bog, mrtev, mrtev, in dekle si zakrije z rokami obraz in glasno zanjoka.

— In ali imaš mladeniča rada?

— Če ga imam rada? Oh! Za Bogom mi je najdražji na svetu. Vi tega ne veste, vade srce si še ni našlo dragega....

Oglas se računa po tarifu v petitu; za naslove z dobelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsegava razdaljne vrste. Poslana, osmrtnica in javne zavrhale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vredajo.

Naročnina, reklamacije in oglase sprožena upravnostvo ulica Caserma 13. Odprte reklamacije so proste poštne.

„EDINOST je med!“

Pattai je rekel: „Jedno državo za drugo hočejo prisiliti do zlate valute, da postane vse last jednega samega gospoda zemlje. Kaj je torej sad našega dela? Kaj je naša vojska? Kaj so naše vojne, kaj postane zgodovina, dà, kaj postane monarhija sama, ako bodo vse na zemlji podložno jednemu samemu? Senca le in dozdevnost. Zato ne bi hotel vezati svojega imena z zakonom, ki hodi tako pota. Caveant consules, nequid respublica detrimenti cpiat, rekali so v Rimu v pogibeljnih časih. Kako naj vsklikamo pa pri nas, kjer se konsul pri vlasti sam potega za tak detrimentum reipublice, kjer možje, ki se imenujejo konservativne voditelje, vse to podpirajo z vso svojo autoriteto? Tu moramo klicati namesto caveant consules le: Ti uboga Avstrija!“

V seji dne 10. t. m. je predlagal posl. Pernerstorfer, da se izvoli odsek 20 članov, kateri naj bi se podal v Falkenau in Moravsko Ostrovico, da preiskuje na tleh mesta o vzrokih, ki so dovedli tam do krvavih sporov. Ta svoj predlog je utemeljil posl. Pernerstorfer v daljšem govoru. Za nujnost predloga je govoril tudi mladočenski posl. grof Kounic. Iz poročil, da je razvidno, da je takoj po prvi svetji padlo 22 mož. Govornik vpraša, ali vlast ne pozna drugega sredstva, nego prelivanje krvi, da se poravnajo taki navadni prepriči radi plač, ko gre navadno le za par krajcev na moža in le za par tisoč goldinarjev pri kakem evropskem podjetju. „Mi zahtevamo nujnost, da vidimo, ali nima vlast nujnega inteligenčnega moža med svojim osebjem, ki bi imponoval podjetnikom ter si pridobil z upanje pri delavcih.“ Ker so postalci poslanci nemirni, reklo je poslanec Kounic, da to ne zanimala gospoda tako, kakor valuta, ker ne donaša toliko procentov. „Ali ima vlast pravico, pokrivati tako nasilstvo s krili avstrijskega orla; ima-li pravico poslati v boj orožje avstrijskih vojakov za take spletkarje podjetnikov?“ — Govorili so še za nujnost predloga Lueger, Kaiser in Kaisl, vendar temu pa se je nujnost odklonila z 162 proti 83 glasom.

Na to se je nadaljevala rasprava o valutnem zakonu. Govoril je grof Hohenwart za predlogo. V večerni seji je sklenila zbornica s 166 glasovi proti 106, da se preide v podrobno razpravo valutnega zakona.

Obsojeni izgredniki. Dne 10. t. m. izreklo je sodišče v Krakovem obsodbo proti izgrednikom, ki so napadli orožnike o poslavljaju 100letnico poljskega diktatorja Kościuszkoga. Jeden zatožence dobil je 8 mese-

Zofija nahajko zadrhti in zardi.

— Tega ne ve nihče, kdor ni poskusil. Tudi jaz nisem vedela; vedno sem mislila, da se ljudje ženijo iz navade. Ali sedaj, ko sem ga izgubila, sedaj vem, kako je, kadar priraste deklici mladenič k srcu; ni mogoč ne jesti, ne pit, ne delati, ne spati, ne moliti, da ne bi nanj pomislila. O Bog, o Bog, kaj sem se vendar reva pregrejala, da sem v toliki sreči postala tako nesrečna. Oh sestrica moja, ječi Jana, izpozabši se, in prime Zofijo za roke, ako veruješ v Boga, pomagaj mi! Sestra si mi po mleku, gospaska hči. Iskala sem to na Sosedu — ali vas nisem našla, plemenita gospodinčina. K vabi materi si nisem upala, ker je gospa stroga, a jaz sirotka. Nekogar iz gospodkega rodu nimam mimo vas. Zato pribajam semkaj. Rotim te, osvobodi mi ga. Stori to tistem mleku na ljubav, katero si pila. Pomagaj, ker drugače me bo žalost konec. Kadar pa tudi tvoje srce občuti, kaj je srcu drago, tedaj boš uvidela, kako mi je duša potrta in žalostna.

(Dalje prih.)

